

śrīḥ
śrīmate nigamāntamahādeśikāya namaḥ
śrīmān veṅkaṭanāthāryaḥ kavītārkikakesarī
vedāntācāryavaryo me sannidhattāṃ sadā hr̥di ||

|| *taittirīyopanīṣat* ||

This document has been prepared by*

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānujamahādeśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

*This was typeset using L^AT_EX and the **skt** font.

śrīḥ
śrīmate rāmānujāya namaḥ

॥ taittirīyopanīṣat ॥

॥ śīkṣāvallī ॥

hari om ॥ śaṃ nō mitraśśaṃ varuṇaḥ ॥ śaṃ nō bhavatvaryā-
mā ॥ śaṃ na indro brhaspatiḥ ॥ śaṃ nō viṣṇūrurukramaḥ ॥ namo
brahmāṇe ॥ namāste vāyo ॥ tvameva pratyakṣaṃ brahmāsi ॥ tvā-
meva pratyakṣaṃ brahmā vadiṣyāmi ॥ ṛtaṃ vadiṣyāmi ॥ satyaṃ
vadiṣyāmi ॥ tanmāmāvatu ॥ tadvaktārāmavatu ॥ avātu mām ॥ avātu
vaktārām ॥ om śāntiśśāntiśśāntiḥ ॥ 1 ॥

śīkṣāṃ vyākhyāsyāmaḥ ॥ varṇassvaraḥ ॥ mātrā balam ॥ sāmā sa-
ntānaḥ ॥ ityuktaśśīkṣādhyāyaḥ ॥ 2 ॥

saha nau yaśaḥ ॥ saha nau brāhmanavarcasam ॥ athātassaṃhitāyā
upaniṣadam vyākhyāsyāmaḥ ॥ pañcadvadhikāraṇeṣu ॥ adhilokama-
dhijyautiṣamadhividyamadhi prajāmadhyātmam ॥ tā mahāsaṃhitā
ityācakṣate ॥ athādhilokam ॥ pṛthivī pūrvarūpam ॥ dyauruttārarūpa-
m ॥ ākāśassandhiḥ ॥ 3 ॥

vāyūssandhānam ॥ ityādhilokam ॥ athādhijyautiṣam ॥ agniḥ pū-
rvarūpam ॥ āditya uttārarūpam ॥ āpassandhiḥ ॥ vaidyutāssandhā-
nam ॥ ityādhijyautiṣam ॥ athādhividyam ॥ ācāryaḥ pūrvarūpam ॥ 4 ॥

antevāsyuttārarūpam ॥ vidyā sandhiḥ ॥ pravacanaṃ sandhānam ॥
ityādhividyam ॥ athādhiprajam ॥ mātā pūrvarūpam ॥ pitottārarūpa-
m ॥ prajā sandhiḥ ॥ prajānanaṃ sandhānam ॥ ityadhīprajam ॥ 5 ॥

athādhyātmam ॥ adharāhanuḥ pūrvarūpam ॥ uttarāhanuruttāra-
rūpam ॥ vāksandhiḥ ॥ jihvā sandhānam ॥ ityādhyātmam ॥ itīmā mā-
hāsaṃhitāḥ ॥ ya evametā mahāsaṃhitā vyākhyātā veda ॥ sandhīya-

te prajāyā paśubhiḥ | brahmavarcasenānnādyena suvargyeṇā loke-
na || 6 ||

yaśchandasāmṛṣabho viśvarūpaḥ | chandobhyo'dhyamṛtāthsam-
ṁbabhūvā | sa mendrō medhayā spr̥ṇotu | amṛtāsya devadhārāṇo
bhūyāsam | śarīraṁ me vicārṣaṇam | jihvā me madhūmattamā |
karṇābhyāṁ bhūrivīśrūvam | brahmāṇaḥ kośó'si medhayāpīhitaḥ |
śrutam mé gopāya | āvahāntī vitanvānā || 7 ||

kurvāṇā cīrāmātmanāḥ | vāsāṁsi mama gāvāśca | annapāne cá
sarvadā | tatō me śriyamāvāha | lomāśāṁ paśubhīssaha svāhā | ā-
māyantu brahmacāriṇāssvāhā || 8 ||

yaśo jané'sāni svāhā | śreyāṇ vasyāso'sāni svāhā | tam tvā bha-
ga pravīśāni svāhā | sa mā bhaga pravīśa svāhā | tasmīnthsahasrá-
śākhe | nibhāgāham tvayī mṛje svāhā | yathā'paḥ pravātā'yanti |
yathā māsā aharjaram | evaṁ mām brahmacāriṇāḥ | dhātarāyā-
ntu sarvatassvāhā | pratīveśó'si pramābhāhi pramāpadyasva || 9 ||

bhūrbhuvassuvariti vā etāstisro vyāhṛtayaḥ | tāsāmuhasmaitāṁ
cāturthīm | māhācamasyaḥ pravédayate | maha iti | tat brahmā | sa
ātmā | aṅgānyānyā devatāḥ | bhūriti vā ayaṁ lokaḥ | bhuvā itya-
ntarīkṣam | suvarityasau lokaḥ || 10 ||

maha ityādityaḥ | ādityena vāva sarvé lokā mahīyante | bhūriti
vā agniḥ | bhuvā iti vāyuh | suvarityādityaḥ | maha iti candramāḥ |
candramāsā vāva sarvāṇi jyotīṁsi mahīyante | bhūriti vā ṛcāḥ |
bhuvā iti sāmāni | suvariti yajūṁsi || 11 ||

maha iti brahmā | brahmāṇā vāva sarvé vedā mahīyante | bhūri-
ti vai prāṇaḥ | bhuvā ityāpānaḥ | suvariti vyānaḥ | maha ityannām |
annēna vāva sarvé prāṇā mahīyante | tā vā etāścatāsraścaturdhā |
catāsraścatasro vyāhṛtayaḥ | tā yo vedā | sa veda brahmā | sarvé-
'smai devā balimāvāhanti || 12 ||

sa ya eṣō'ntarhṛdaya ākāśaḥ | tasmīnnayam puruṣo manomayaḥ | amṛto hiraṇmayāḥ | antāreṇa tālūke | ya eṣastanā ivāvalaṃbāte | sēndrayoniḥ | yatrāsau keśānto vivartāte | vyapohyā śrīṣa-
kapāle | bhūrityagnau pratitiṣṭhati | bhuva iti vāyau || 13 ||

suvarityāditye | mahā iti brahmāṇi | āpnoti svārājyam | āpnoti manāsaspatim | vākpātīścakṣuṣpatiḥ | śrotrāpatirvijñānāpatiḥ | etattatō bhavati | ākāśa śārīram brahmā | satyātma prāṇārāma-
ṃ manā ānandam | śāntisamṛddhamamṛtām | iti prācīnayogyopā-
sya || 14 ||

prthivyāntarikṣam dyaurdiśō'vāntaradiśāḥ | agnirvāyurāditya-
ścāndramā nakṣātrāṇi | āpa oṣādhayo vanaspatāya ākāśa ātmā |
ityādhibhūtam | athādhyātmam | prāṇo vyānō'pāna udānassāmā-
naḥ | cakṣuśśrotram mano vāk | tvak carmā māṃsaggsnāvā'sthi
majjā | etadādhividhāya ṛṣiravocat | pāṅktaṃ vā idaṃ sarvām |
pāṅktenaiva pāṅktaggṣpṛṇotī || 15 ||

omiti brahmā | omitīdaṃ sarvām | omityetadānukṛti hasma vā
apyośrāvayetyāśrāvayanti | omiti sāmāni gāyanti | oṃ somiti śa-
strāṇi śaṃsanti | omityādhvaryuḥ prātigaram pratigrṇāti | omiti
brahmā prasaūti | omityāgnihotramanūjānāti | omiti brāhmaṇaḥ
prāvākṣyannāha brahmopāpnavānīti | brahmaivopāpnoti || 16 ||

ṛtam ca svādhyāyappravācane ca | satyam ca svādhyāyappravāca-
ne ca | tapaśca svādhyāyappravācane ca | damaśca svādhyāyappra-
vācane ca | samaśca svādhyāyappravācane ca | agnayaśca svādhyā-
yappravācane ca | agnihotram ca svādhyāyappravācane ca | atithaya-
śca svādhyāyappravācane ca | mānuṣam ca svādhyāyappravācane ca |
prajā ca svādhyāyappravācane ca | prajānaśca svādhyāyappravācane
ca | prajātiśca svādhyāyappravācane ca | satyamiti satyavacā rāthi-
taraḥ | tapa iti taponityaḥ paūruśiṣṭiḥ | svādhyāyappravācane eveti
nākō maudgalyaḥ | taddhi tapāstaddhi tapaḥ || 17 ||

aham vṛkṣasya rerivā | kīrtiḥ pṛṣṭham gireriva | ūrdhvapāvitro
vājinīva svamṛtāmasmi | draviṇaṃ savārcasam | sumedhā āmṛto-
kṣitaḥ | iti triśaṅkorvedānu vacanam || 18 ||

vedamanūcyācāryo'ntevāsinamānuśāsti | satyaṃ vada | dha-
rmaṃ cara | svādhyāyānmā pramadaha | ācāryāya priyaṃ dha-
namāhṛtya prajātantuṃ mā vyāvachchethsiḥ | satyāna pramādi-
tavyam | dharmāna pramāditavyam | kuśalāna pramāditavyam |
bhūtyai na pramāditavyam | svādhyāyappravacanābhyāṃ na pra-
māditavyam || 19 ||

devapitrkāryābhyāṃ na pramāditavyam | mātṛdevo bhava | pitṛ-
devo bhava | ācāryādevo bhava | atithīdevo bhava | yānyanavadyāni
karmāṇi | tāni sevītavyāni | no itarāṇi | yānyasmākaṃ sucāritāni |
tāni tvayōpāsyāni || 20 ||

no itarāṇi | ye ke cāsmacchreyāṃso brāhmaṇāḥ | teṣāṃ tvayā-
'sanena praśvāsītavyam | śraddhāyā deyam | aśraddhāyā'dehyam |
śrīyā deyam | hrīyā deyam | bhīyā deyam | saṃvidā deyam | atha
yadi te karmavicikithsā vā vṛttavicikithsā vā syāt || 21 ||

ye tatra brāhmaṇāssaṃmarśinaḥ | yuktā āyuktāḥ | alūkṣā dha-
rmākāmāssyuh | yathā té tatrā varteran | tathā tatrā vartethāḥ |
athābhyākhyāteṣu | ye tatra brāhmaṇāssaṃmarśinaḥ | yuktā āyu-
ktāḥ | alūkṣā dharmākāmāssyuh | yathā té teṣu varteran | tathā
teṣu vartethāḥ | eṣā ādeśaḥ | eṣa ūpadeśaḥ | eṣā vēdopaniṣat | eta-
dānuśāsanam | evamupāsītavyam | evamucāitādupāsyam || 22 ||

śaṃ nō mitraśśaṃ varuṇaḥ | śaṃ nō bhavatvaryamā | śaṃ na
indro brhaspatiḥ | śaṃ nō viṣṇūrurukramaḥ | namo brahmaṇe | na-
māste vāyo | tvameva pratyakṣaṃ brahmāsi | tvāmeva pratyakṣa-
ṃ brahmāvādiṣam | ṛtamāvādiṣam | satyamāvādiṣam | tanmāmā-
vīt | tadvaktārāmāvīt | āvīnmām | āvidvaktārām | om śāntiśśāntiś-
śāntiḥ || 23 ||

॥ brahmānandavallī ॥

hariḥ oḥm | saha nāvavatu | saha nau bhunaktu | saha vīryam
karavāvahai | tejasvināvadhītamastu mā vidviṣāvahā | om śānti-
śśāntiśśāntih ॥

brahmavidāpnoti parām | tadeṣābhyūktā | satyaṃ jñānamāna-
ntam brahmā | yo veda nihītam guhāyām parame vyōman | sō-
'śnute sarvān kāmānthsaha | brahmāṇā vipāściteti | tasmādvā eta-
smādātmanā ākāśassambhūtaḥ | ākāśadvāyuh | vāyoragniḥ | agne-
rāpāḥ | adbhyaḥ pṛthivī | pṛthivyā ośādhayaḥ | ośādhībhyonnām |
annāt puruṣaḥ | sa vā eṣa puruṣo'nnārasamayāḥ | tasyedāmeva
śiraḥ | ayam dakṣiṇaḥ pakṣaḥ | ayamuttāraḥ pakṣaḥ | ayamātmā
idaṃ pucchām pratiṣṭhā | tadapyeṣa ślōko bhavati ॥ 1 ॥

annādvai prajāḥ prajāyānte | yāḥ kāścā pṛthivīgśritāḥ | atho a-
nnēnāiva jīvanti | athānadapiyantyantataḥ | annaṃ hi bhūtānām
jyeṣṭhām | tasmāthsarvauśadhamūcyate | sarvaṃ vai te'nnāmā-
pnuvanti | ye'nnam brahmopāsāte | annaṃ hi bhūtānām jyeṣṭhām |
tasmāthsarvauśadhamūcyate | annādbhūtāni jāyānte | jātānyannē-
na vardhante | adyate'tti cā bhūtāni | tasmādannaṃ taducyāta iti |
tasmādvā etasmādannārasamayāt | anyo'ntara ātmā prāṇamaya-
ḥ | tenāiṣa pūrṇaḥ | sa vā eṣa puruṣavidha eva | tasya puruṣavi-
dhatām | anvayaṃ puruṣavidhaḥ | tasya prāṇā eva śiraḥ | vyāno
dakṣiṇaḥ pakṣaḥ | apāna uttāraḥ pakṣaḥ | ākāśa ātmā | pṛthivī pu-
cchām pratiṣṭhā | tadapyeṣa ślōko bhavati ॥ 2 ॥

prāṇam devā anuprāṇānti | maṇuṣyāḥ paśavāścāye | prāṇo hi
bhūtānāmāyuh | tasmāthsarvāyūṣamūcyate | sarvāmeva ta āyūrya-
nti | ye prāṇam brahmopāsāte | prāṇo hi bhūtānāmāyuh | tasmā-
thsarvāyūṣamucyāta iti | tasyaiṣa eva śārīra ātmā | yāḥ pūrvasya |
tasmādvā etasmāt prāṇamayāt | anyo'ntara ātmā manomayaḥ | te-
nāiṣa pūrṇaḥ | sa vā eṣa puruṣavidha eva | tasya puruṣavidha-
tām | anvayaṃ puruṣavidhaḥ | tasya yajūreva śiraḥ | ṛgdakṣiṇaḥ

paḥṣaḥ | sāmottāraḥ paḥṣaḥ | ādeśa ātmā | atharvāṅgirasah pu-
cchāṃ pratiṣṭhā | tadapyeṣa ślōko bhavati || 3 ||

yato vāco nivārtante | aprāpya manāsā saha | ānandaṃ bra-
hmaṇo vidvān | na bibheti kadācaneti | tasyaiṣa eva śārīra ātmā |
yāḥ pūrvasya | tasmādvā etasmānmanomayāt | anyo'ntara ātmā
vijñānamayaḥ | tenaiṣa pūrṇaḥ | sa vā eṣa puruṣavidha eva | ta-
sya puruṣavidhatām | anvayāṃ puruṣavidhaḥ | tasya śrāddhaiva
śiraḥ | ṛtaṃ dakṣiṇaḥ paḥṣaḥ | satyamuttāraḥ paḥṣaḥ | yōga ātmā |
mahaḥ pucchāṃ pratiṣṭhā | tadapyeṣa ślōko bhavati || 4 ||

vijñānaṃ yajñaṃ tānute | karmāṇi tanute'pi ca | vijñānaṃ de-
vāssarvā | brahma jyeṣṭhamupāsate | vijñānaṃ brahma cedveda |
tasmāccenna pramādyāti | śārīrē pāpmāno hitvā | sarvān kāmā-
nthsamaśnūta iti | tasyaiṣa eva śārīra ātmā | yāḥ pūrvasya | tasmā-
dvā etasmādvijñānamayāt | anyo'ntara ātmā''nandaṃmayaḥ | tenai-
ṣa pūrṇaḥ | sa vā eṣa puruṣavidha eva | tasya puruṣavidhatām |
anvayāṃ puruṣavidhaḥ | tasya priyāmeva śiraḥ | modo dakṣiṇaḥ
paḥṣaḥ | pramoda uttāraḥ paḥṣaḥ | ānānda ātmā | brahma pucchāṃ
pratiṣṭhā | tadapyeṣa ślōko bhavati || 5 ||

asānneva sā bhavati | asadbrahmeti veda cet | asti brahmeti ce-
dveda | santamenam tato viduriti | tasyaiṣa eva śārīra ātmā | yāḥ
pūrvasya | athātō'nupraśnāḥ | utāvidvānamuḥ lokaṃ pretyā | ka-
ścāna gācchati 3 | āhō vidvānamuḥ lokaṃ pretyā | kaścitsamaśnu-
tā 3 u | sō'kāmayata | bahusyāṃ prajāyeyeti | sa tapō'tapyata | sa
tapāstaptvā | idaṃ sarvāmasṛjata | yadidaṃ kiṃ cā | tathasṛṣṭvā |
tadevānuprāviśat | tadānuprāviśyā | saccatyaccābhavat | niruktaṃ
cāniruktaṃ ca | nilayānaṃ cānilayanam ca | vijñānaṃ cāvijñā-
nam ca | satyam cāṛtaṃ ca sātynamabhavat | yadidaṃ kiṃ ca |
tathsatyamityācakṣate | tadapyeṣa ślōko bhavati || 6 ||

asadvā idamagrā āsīt | tato vai sadājāyata | tadātmānaggsvayā-
makuruta | tasmāt tatsukṛtamucyāta iti | yadvai tathasukṛtam | rā-

so vai saḥ | rasagghyevāyaṃ labdhvā''nāndī bhavati | ko hyevānyāt
 kaḥ prāṇyāt | yadeṣa ākāśa ānāndo na syāt | eṣa hyevānāndayā-
 ti | yadā hyēvaiṣa etasminnadrśye'nātmyeniruktenilayanebhayaṃ
 pratiṣṭhāṃ vīndate | atha so'bhayaṃ gāto bhavati | yadā hyēvai-
 ṣa etasminnudaramantāraṃ kurute | atha tasya bhayaṃ bhavati |
 tatveva bhayaṃ viduṣo'mānvānasya | tadapyeṣa ślōko bhavati || 7 ||

bhīṣā'smādvātāḥ pavate | bhīṣodēti sūryāḥ | bhīṣā'smādagniśce-
 ndraśca | mṛtyurdhāvati pañcāma iti | saiṣā''nandasya mīmāṃsā
 bhavati | yuvā syāthsādhu yūvādhyāyakaḥ | āśiṣṭho dr̥dhiṣṭhō ba-
 liṣṭhaḥ | tasyeyaṃ pṛthivī sarvā vittasyā pūrṇāsyāt | sa eko mā-
 nuṣā ānandaḥ | śrotriyasya cākāmāhatasya | te ye śataṃ mānuṣā
 ānandāḥ | sa eko manuṣyagandharvāṇāmānandaḥ | śrotriyasya cā-
 kāmāhatasya | te ye śataṃ manuṣyagandharvāṇāmānandāḥ | sa e-
 ko devagandharvāṇāmānandaḥ | śrotriyasya cākāmāhatasya | te ye
 śataṃ devagandharvāṇāmānandāḥ | sa ekaḥ pitṛṇāṃ ciralokalo-
 kānāmānandaḥ | śrotriyasya cākāmāhatasya | te ye śataṃ pitṛṇāṃ
 ciralokalokānāmānandāḥ | sa eka ājānājānāṃ devānāmānandaḥ |
 śrotriyasya cākāmāhatasya | te ye śataṃājānājānāṃ devānāmā-
 nandāḥ | sa ekaḥ karmadevānāṃ devānāmānandaḥ | ye karmaṇā
 devānāpiyanti | śrotriyasya cākāmāhatasya | te ye śataṃ karma-
 devānāṃ devānāmānandāḥ | sa eko devānāmānandaḥ | śrotriyasya
 cākāmāhatasya | te ye śataṃ devānāmānandāḥ | sa eka indrāsyā-
 nandaḥ | śrotriyasya cākāmāhatasya | te ye śatamindrāsyānandāḥ |
 sa eko bṛhaspatērānandaḥ | śrotriyasya cākāmāhatasya | te ye śa-
 taṃ bṛhaspatērānandāḥ | sa ekaḥ prajāpatērānandaḥ | śrotriyasya
 cākāmāhatasya | te ye śataṃ prajāpatērānandāḥ | sa eko brahma-
 ṇā ānandaḥ | śrotriyasya cākāmāhatasya | sa yaścāyaṃ puruṣe |
 yaścāsāvāditye | sa ekaḥ | sa yā evaṃvit | asmāllōkātpretya | eta-
 mannamayamātmānamupāsaṅkrāmati | etaṃ prāṇamayamātmā-
 namupāsaṅkrāmati | etaṃ manomayamātmānamupāsaṅkrāmati |
 etaṃ vijñānamayamātmānamupāsaṅkrāmati | etamānandamaya-
 mātmānamupāsaṅkrāmati | tadapyeṣa ślōko bhavati || 8 ||

yato vāco nivārtante | aprāpya manāsā saha | ānandaṃ brahmā-
 ṇo vidvān | na bibheti kutāscaneti | etaṃ ha vāvā na tapati | kima-
 haṃ sādhu nākaravam | kimahaṃ pāpamakarāvamiti | sa ya evaṃ
 vidvānete ātmānaggspr̥ṇute | ubhe hyēvaiṣa ete ātmānaggspr̥ṇute |
 ya evaṃ vedā | ityūpaniṣāt || 9 ||

|| bhṛguvallī ||

saha nāvavatu | saha naḥ bhunaktu | saha vīryaṃ karavāvahai |
 tejasvināvadhītamastu mā vidviṣāvahāi | | oṃ śāntiśśāntiśśāntiḥ ||

bhṛgurvai vāruṇiḥ | varuṇaṃ pitāramupāsasāra | adhīhi bhaga-
 vo brahmeti | tasmā etat provāca | annaṃ prāṇaṃ cakṣuśśrotra-
 ṃ mano vācamiti | taṃ hōvāca | yato vā imāni bhūtāni jāyānte |
 yena jātāni jīvānti | yat prayāntyabhisaṃviśanti | tadvijjñāsasva |
 tadbrahmeti | sa tapó'tapyata | sa tapāstaptvā || 1 ||

annaṃ brahmeti vyājānāt | annādhyēva khalvimāni bhūtāni jā-
 yānte | annēna jātāni jīvānti | annaṃ prayāntyabhisaṃviśantīti |
 tadvijñāyā | punāreva varuṇaṃ pitāramupāsasāra | adhīhi bhaga-
 vo brahmeti | taṃ hōvāca | tapāsā brahma vijjñāsasva | tapo bra-
 hmeti | sa tapó'tapyata | sa tapāstaptvā || 2 ||

prāṇo brahmeti vyājānāt | prāṇādhyēva khalvimāni bhūtāni jā-
 yānte | prāṇena jātāni jīvānti | prāṇaṃ prayāntyabhisaṃviśantīti |
 tadvijñāyā | punāreva varuṇaṃ pitāramupāsasāra | adhīhi bhagavo
 brahmeti | taṃ hōvāca | tapāsā brahma vijjñāsasva | tapo brahme-
 ti | sa tapó'tapyata | sa tapāstaptvā || 3 ||

mano brahmeti vyājānāt | manāso hyēva khalvimāni bhūtāni jā-
 yānte | manāsā jātāni jīvānti | manaḥ prayāntyabhisaṃviśantīti |
 tadvijñāyā | punāreva varuṇaṃ pitāramupāsasāra | adhīhi bhaga-
 vo brahmeti | taṃ hōvāca | tapāsā brahma vijjñāsasva | tapo bra-
 hmeti | sa tapó'tapyata | sa tapāstaptvā || 4 ||

vijñānaṃ brahmeti vyājānāt | vijñānādhyéva khalvimāni bhūtāni jāyānte | vijñānēna jātāni jīvānti | vijñānaṃ prayāntyabhisaṃviśantīti | tadvijñāyā | punāreva varuṇaṃ pitāramupāsasāra | adhihi bhagavo brahmeti | taṃ hōvāca | tapāsā brahma vijjñāsasva | tapo brahmeti | sa tapo'tapyata | sa tapāstaptvā || 5 ||

ānando brahmeti vyājānāt | ānandādhyéva khalvimāni bhūtāni jāyānte | ānandena jātāni jīvānti | ānandaṃ prayāntyabhisaṃviśantīti | saiṣā bhārgavīvaruṇīvidyā | parame vyōman pratiṣṭhitā | ya evaṃ veda pratiṣṭhati | annāvānannādo bhāvati | mahān bhāvati prajayā paśubhirbrahmavarcasenā | mahān kīrtiyā || 6 ||

annaṃ na nīndyāt | tad vratam | prāṇo vā annām | śarīramannādam | prāṇe śarīraṃ pratiṣṭhitam | śarīre prāṇaḥ pratiṣṭhitah | tadetadannamāne pratiṣṭhitam | sa ya etadannamāne pratiṣṭhitam veda pratiṣṭhati | annāvānannādo bhāvati | mahān bhāvati prajayā paśubhirbrahmavarcasenā | mahān kīrtiyā || 7 ||

annaṃ na parīcakṣīta | tad vratam | āpo vā annām | jyotīrannādam | apsu jyotiḥ pratiṣṭhitam | jyotiṣyāpaḥ pratiṣṭhitāḥ | tade tadannamāne pratiṣṭhitam | sa ya etadannamāne pratiṣṭhitam veda pratiṣṭhati | annāvānannādo bhāvati | mahān bhāvati prajayā paśubhirbrahmavarcasenā | mahān kīrtiyā || 8 ||

annāṃ bahukūrvīta | tad vratam | pṛthivī vā annām | ākāśō'nnādaḥ | pṛthivyāmākāśaḥ pratiṣṭhitah | ākāśe pṛthivī pratiṣṭhitā | tadetadannamāne pratiṣṭhitam | sa ya etadannamāne pratiṣṭhitam veda pratiṣṭhati | annāvānannādo bhāvati | mahān bhāvati prajayā paśubhirbrahmavarcasenā | mahān kīrtiyā || 9 ||

na kañcana vasatau pratyācakṣīta | tad vratam | tasmādyayā kayā ca vidhayā bahvānnaṃ prāpnuyāt | arādhyasmā annamītyācakṣate | etadvai mukhatō'naṃ rāddham | mukhato'smā ānnaṃ rādhyate | etadvai madhyatō'naṃ rāddham | madhyato'smā ānnaṃ rādhyate | edadvā antatō'nnāṃ rāddham | antato'smā ānnaṃ rā-

dhyate | ya évam veda | kṣema iti vāci | yogakṣema iti prāṇāpā-
 nayoh | karmēti hastayoh | gatirīti pādayoh | vimuktirīti pāyau | iti
 mānuṣiṣsamājñāḥ | atha daivīḥ | trptirīti vṛṣṭau | balamīti vidyu-
 ti | yaśa iti paśuṣu | jyotirīti nākṣatreṣu | prajātiramṛtamānanda
 ityupasthe | sarvamītyākāśe | tat pratiṣṭhetyúpāsīta | pratiṣṭhāvān
 bhavati | tanmaha ityúpāsīta | mähān bhavati | tanmana ityúpāsīta |
 māvān bhavati | tannama ityúpāsīta | namyantē'smai kāmāḥ |
 tad brahmetyúpāsīta | brahmāvān bhavati | tad brahmaṇaḥ pari-
 mara ityúpāsīta | paryeṇaṃ mriyante dviṣantāssapatnāḥ | pariyē-
 'priyā bhrātrvyāḥ | sa yaścāyaṃ puruṣe | yaścāsāvāditye | sa ekāḥ |
 sa yá evaṃ vit | asmāllókāt pretya | etamannamayamātmānamu-
 pāsāṅkrāmya | etaṃ prāṇamayamātmānamupāsāṅkrāmya | etaṃ
 manomayamātmānamupāsāṅkrāmya | etaṃ vijñānamayamātmā-
 namupāsāṅkrāmya | etamānandamayamātmānamupāsāṅkrāmya |
 imān lokān kāmānnīkāmarūpyānusañcaran | etathsāmagāyannā-
 ste | hā 3 vu hā 3 vu hā 3 vū | ahamannamahamannamahamanna-
 m | ahamannādo 2'hamannādo 2'hamannādaḥ | ahaggśloka kṛdahagg
 śloka kṛdahaggślokakṛt | ahamasmi prathamajā ṛtā 3 sya | pūrva-
 ṃ devebhyo amṛtasya nā 3 bhāyi | yo mā dadāti sa ideva mā 3
 vāḥ | ahamannamānāmadantamā 3 dmī | ahaṃ viśvaṃ bhuvāna-
 mabhyābhavām | suvarna jyotiḥ | ya evaṃ vedā | ityúpaniṣát || 10 ||

|| iti taittirīyopaniṣat samāptaḥ ||